

Kapitola 11

PRÁVO BÝT NECHÁN NA POKOJI

Marion Manola, hvězda broadwayské komické opery *Castles in the Air* (Vzdušné zámky), která měla premiéru v roce 1890, se proslavila svým pěveckým uměním, temperamentním chováním a nádhernýma nohama. Na jevišti ohromovala publikum v odvážném živůtku s trásněmi a šedými hedvábnými punčochami, nicméně o tom, kdy a jak bude fotografována, hodlala rozhodovat sama. Snažila se chránit svou malou dceru Adelaide a zabránit tomu, aby ji v takto obnažujícím oblečení na ulici vidali obyčejní lidé.

Naneštěstí pro Marion hrozilo, že vlivem technologického pokroku se tyto pečlivě vybudované hranice naruší. V té době byl totiž vynalezen fotoaparát Kodak, což znamenalo, že fotografování se již neomezovalo na profesionální ateliéry, ale bylo dostupné komukoliv a kdekoliv. Reklamy na tento přenosný přístroj slibovaly „vzrušení ze zachycení podobizny člověka bez jeho vědomí“.¹ Deník *New York Times* vydával články varující před tím, že nastala „epidemie fotoaparátů“.² Označení *kodaker* se stalo urážkou a takzvaní „kodakoví ďáblové“ byli odsuzováni jako lidé spolčení se „zlým duchem“.³

Noviny se rázem zaplnily fotografiemi lidí, zejména žen, opalujících se na ulici nebo v parku. Reklamní agentury je bezostyšně využívaly k prodeji různých výrobků od popelníků po mouku a mýdlo, a to vše bez souhlasu dotyčných.

Pohoršené ženy spolu se svými rozhořčenými manželi čas od času požadovali nápravu. V roce 1888 předložil republikánský kongresman John

Robert Thomas ve Sněmovně reprezentantů „návrh zákona na ochranu žen“. Podle něj měly ženy, jež byly spřízněné s americkými občany nebo za ně byly provdané (příčemž až do roku 1920 neměly volební právo; samy tedy nebyly považovány za plnohodnotné občany), „právo na ochranu před vulgárním a neoprávněným používáním jejich podobizen pro reklamní účely“. Jeho návrh zákona však sněmovna neschválila.⁴

Při večerním představení 14. června 1890 jeden z „kodakových ďáblů“ z horní lóže divadla tajně vyfotografoval herečku – kterou byla právě Marion Manola – na jevišti. Použití fotoaparátu s bleskem z hořčíkového prášku vyvolalo okamžité pozdvižení. Manola se vrátila do postranní části jeviště a nechala publikum spílat tomu, kdo ji vyrušil. Novinářům, kteří se k ní vrhli, aby jim incident popsala, dala svůj postoj jednoznačně najevo. Pro vlivný deník *Baltimore Sun* uvedla, že nehodlá akceptovat, aby se její podobizna „stala obecným majetkem, který by koloval z ruky do ruky a užíval si ho každý, kdo si to může dovolit“.⁵

Ben Stevens, její divadelní manažer a strůjce celého kousku, nad hereččinou stížností mávl rukou. Manola prý musí pochopit, že taková propagace je součástí hry. Stevens onu fotografii a kontroverzi, již vyvolala, považoval za cenný přínos pro publicitu. Herečka se však tak snadno odbýt nedala. Nakráčela k soudu a požadovala předběžné opatření, které by Stevensovi a fotografovi zabránilo snímek vyvolat a použít. A v tomto případě vyhrála, byť jen proto, že se dotyční k soudu nedostavili, aby se bránili.

Deník *Baltimore Sun* se herečky zastal a její tvrzení velkolepě popsal jako obhajobu „posvátnosti jedince“.⁶ Mnoho dalších komentátorů však nesouhlasilo vzhledem k tomu, že v oněch punčochách vystupovala na veřejnosti dobrovolně. Stevens byl pravděpodobně spokojen: z toho, jak hojně se o celém incidentu psalo v tisku, vyplývalo, že jeho hvězda i inscenace dosáhly pozornosti, o kterou usiloval. Manola z toho vzešla jako vítězka. Chtěla mít svůj obraz na veřejnosti pod kontrolou a později pózovala pro reklamní snímky ve stejném oblečení, jaké měla na sobě, když ji nechal vyfotografovat Stevens.

Ve chvíli, kdy se viktoriánská společnost snažila sladit technologický pokrok a požadavky na publicitu s touhou chránit osobní důstojnost, vstoupili do boje dva erudovaní právníci, kteří tvrdili, že pro tento konflikt našli řešení.